

Asia: VN/27419/2020

Luonnon virkistyskäytön strategia

Yleinen lausunto

Voitte tässä lausua yleisesti luonnon virkistyskäytön strategiasta

Liikunta ja urheilu ovat keskeinen osa luonnon virkistyskäyttöä – ja niiden tulee näkyä voimakkaammin luonnon virkistyskäyttöstrategiassa

Valtaosa suomalaisista liikkuu liian vähän. Monet suosituimmista liikuntapaikoista sijaitsevat luonnossa, joten luonnon merkitys väestön fyysiselle aktiivisuudelle on keskeinen. Olympiakomitea pitääkin erittäin tärkeänä, että luonnon virkistyskäyttöstrategiassa tunnistetaan toiminnan merkitys kansanterveyden - tai laajemmin väestön hyvinvoinnin - edistäjänä.

Strategian myötä on tärkeää entisestään lisätä ja helpottaa luonnon virkistyskäyttöä. Tässä keskeisiä ovat strategian tavoitteet lähiluonnon saavutettavuuden parantamiseksi, voimavarojen ja yhteistyön varmistamiseksi ja luonnon virkistyskäytön monimuotoisuuden edistämiseksi.

Olympiakomitea nostaa lausunnossaan keskeisinä seuraavat huomiot:

- 1) Strategia nostaa esille liikkumattomuuden kustannukset ja luonnon virkistyskäytön kansanterveydellisen merkityksen – fyysinen aktiivisuus tulee nostaa myös strategian missioon, visioon ja tavoitetiloihin.

Strategialla arvioidaan voitavan vaikuttaa osaltaan liian vähäisestä liikunnasta aiheutuviin miljardiluokan kustannuksiin. Missiosta lähtien tavoitteeksi tunnistetaan kansanterveyden edistäminen. Strategian missiossa, visiossa ja toimintalinjauksissa liikuntaa ja ulkoilua ei kuitenkaan näy, vaan puhutaan olemisesta. Kansanterveyden ja väestön hyvinvoinnin kannalta fyysisen aktiivisuuden lisäämisen tarve on ilmeinen. Siksi kansanterveydellisen yhteyden vahvistaminen edellyttää, että strategiassa tuodaan vahvemmin esille merkittävin luonnossa tapahtuva liikkuminen

ja liikunta. Fyysisen aktiivisuuden ulottuvuus tulee nostaa myös strategian missioon, visioon ja tavoitetiloihin.

2) Poikkihallinnollinen yhteistyö on etenemisessä keskeinen – sen sisältöä tulee konkretisoida ja täsmentää

Poikkihallinnollisen yhteistyön merkityksen korostaminen on strategian keskeisimpiä painotuksia. Tarve eri toimialojen yhteistyöhön ei ole uusi, ja poikkihallinnollista vuoropuhelua on käyty jo aiemmin esimerkiksi Tehyli-olosuhteryhmässä (nykyisin liikuntapoliittisessa koordinaatioelimestä). Keskeisessä tavoitteessa eteneminen edellyttää sisällön konkretisointia ja täsmentämistä - millä tasoilla ja millä keinoin poikkihallinnollista yhteistyötä tehdään. Toimintalinjauksissa konkreettisena ratkaisuna esitetty koordinaatioelin voi olla tarpeellinen, mutta yhteistyön tulee toteutua myös lähempänä toimintaa, hyvinvointialueilla ja maakunnissa sekä kunnissa. Perustettavassa koordinaatioelimestä tulisi julkisen sektorin toimijoiden lisäksi olla järjestöedustus.

Poikkihallinnollisuuden lisäksi kaivattaisiin myös muunlaista rajojen ylittämistä, yhteistyötä ja uudistumista. Liikuntaväen pitkäaikaisena toiveena on ollut reittien kunta- ja maakuntarajat ylittävä tarkastelu.

3) Virkistyskäytön monimuotoisuuden edistämiseksi on tärkeää löytää ratkaisuja eri käyttömuotojen yhteensovittamiseen.

Strategialuonnoksessa ei tuoda esille tai oteta kantaa monien, erityisesti uudempien tai voimakkaasti kasvavien ulkoilulajien kohtaamiin haasteisiin (esim. maastopyöräilyyn kohdistuvat estämisyritykset). Toimintalinjauksissa ei ole riittävällä tasolla tuotu esille monikäytön edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Strategian jatkotyössä tulee kehittää keinoja monikäytön edistämiseen.

Yksityiskohtaisia huomioita ja lisäsehdotuksia:

s. 14 Luonnon virkistyskäyttö sisältää kaiken vapaa-ajan viettämistarkoituksessa luonnonympäristössä tapahtuvan oleskelun ja liikkumisen jalan, hiihtäen, pyöräillen tai moottoriajoneuvolla tarkoituksena liikunta, urheilu, maisemien ihailu, luonnon harrastaminen, retkeily, telttailu, metsästys, virkistyskalastus, veneily, virkistysluonteinen kotitarvemarjastus ja sienestys. Lisäsehdotus: Käyttötavoissa on hyvä erikseen mainita myös urheilu.

s. 32 Kansalaisten luontosuhteen ja luonnossa liikkumisen taitojen ja osaamisen vahvistaminen. Kaupungistuvassa yhteiskunnassa luontosuhteen vahvistamiseksi on entistä tärkeämpää löytää toimintoja, joiden avulla väestöä, erityisesti lapsia ja nuoria, houkutellaan luontoon. Tässä myös liikuntaharrastukset ovat mahdollisuus. Lisäsehdotus: Tekstissä tulisi mainita toimijoina urheiluseurat ja muut liikuntaa toteuttavat tahot.

Paitsi luontosuhteeseen, luonnon virkistyskäyttö perustuu myös opittuihin taitoihin, kuten suunnistaminen, purjehtiminen ja muu vesillä liikkuminen, maastopyöräily, retkiluistelu ja muu jäällä liikkuminen. Liikuntaharrastuksilla on merkittävä rooli näiden luonnossa liikkumisen taitojen opettamisessa. ☐ Lisäsehdotus: luonnossa liikkumisen taitojen ja osaamisen vahvistaminen lisätään otsikkoon.

s. 33 Harrastusten ja tapahtumien tarjoaminen. Tapahtumat, kuten kuntorastit ja polkujuoksutapahtumat kannustavat luontoon turvallisesti ja elämyksellisesti. Lisäysehdotus: otsikkoon lisätään tapahtumat.

s. 49 UKK-instituutin selvityksen mukaan liikkumattomuuden suorat kustannukset ovat vuosittain 3,5 miljardia euroa ja välilliset kustannukset huomioiden 7,5 miljardia euroa. Jos matalan kynnyksen liikkumisella ja olemisella luonnossa saataisiin terveydenhuollon kustannuksia vähennettyä kymmenesosakin, taloudelliset vaikutukset olisivat merkittäviä. Ehdotetaan poistettavaksi: sana ”oleminen” tästä liikkumattomuuden kustannuksiin viittaavasta kohdasta.

Helsingissä 21.10.2021,

Liikunta- ja urheiluyhteisön puolesta

Mikko Salonen

toimitusjohtaja

Suomen Olympiakomitea

Karoliina Ketola

erityisasiantuntija

Suomen Olympiakomitea

Johdanto

Voitte tässä lausua luvusta 1: Johdanto (1.1 Hallinnollinen tausta ja työn käynnistäminen, 1.2 Strategian tavoitteet)

Liikunta ja urheilu ovat keskeinen osa luonnon virkistyskäyttöä – ja niiden tulee näkyä voimakkaammin luonnon virkistyskäyttöstrategiassa

Valtaosa suomalaisista liikkuu liian vähän. Monet suosituimmista liikuntapaikoista sijaitsevat luonnossa, joten luonnon merkitys väestön fyysiselle aktiivisuudelle on keskeinen. Olympiakomitea pitääkin erittäin tärkeänä, että luonnon virkistyskäyttöstrategiassa tunnistetaan toiminnan merkitys kansanterveyden - tai laajemmin väestön hyvinvoinnin - edistäjänä.

Strategian myötä on tärkeää entisestään lisätä ja helpottaa luonnon virkistyskäyttöä. Tässä keskeisiä ovat strategian tavoitteet lähiluonnon saavutettavuuden parantamiseksi, voimavarojen ja yhteistyön varmistamiseksi ja luonnon virkistyskäytön monimuotoisuuden edistämiseksi.

Luonnon virkistyskäytön nykytila

Voitte tässä lausua luvusta 2: Luonnon virkistyskäytön nykytila (2.1 Käsitteet, 2.1 Seurantatietoa luonnon virkistyskäytöstä, 2.3 Luonnon virkistyskäytön mahdollisuudet Suomessa, 2.4 Luonnon virkistyskäytön

resursointi, 2.5 Toimijoiden roolit, 2.6 Lainsäädäntö, 2.7. Luonnon virkistyskäyttöä koskevat muut strategiat ja toimet)

s. 14 Luonnon virkistyskäyttö sisältää kaiken vapaa-ajan viettämistarkoituksessa luonnonympäristössä tapahtuvan oleskelun ja liikkumisen jalan, hiihtäen, pyöräillen tai moottoriajoneuvolla tarkoituksena liikunta, urheilu, maisemien ihailu, luonnon harrastaminen, retkeily, telttailu, metsästys, virkistyskalastus, veneily, virkistysluonteinen kotitarvemarjastus ja sienestys. Lisäysehdotus: Käyttötavoissa on hyvä erikseen mainita myös urheilu.

s. 32 Kansalaisten luontosuhteen ja luonnossa liikkumisen taitojen ja osaamisen vahvistaminen. Kaupungistuvassa yhteiskunnassa luontosuhteen vahvistamiseksi on entistä tärkeämpää löytää toimintoja, joiden avulla väestöä, erityisesti lapsia ja nuoria, houkutellaan luontoon. Tässä myös liikuntaharrastukset ovat mahdollisuus. Lisäysehdotus: Tekstissä tulisi mainita toimijoina urheiluseurat ja muut liikuntaa toteuttavat tahot.

Paitsi luontosuhteeseen, luonnon virkistyskäyttö perustuu myös opittuihin taitoihin, kuten suunnistaminen, purjehtiminen ja muu vesillä liikkuminen, maastopyöräily, retkiluistelu ja muu jäällä liikkuminen. Liikuntaharrastuksilla on merkittävä rooli näiden luonnossa liikkumisen taitojen opettamisessa. Lisäysehdotus: luonnossa liikkumisen taitojen ja osaamisen vahvistaminen lisätään otsikkoon.

s. 33 Harrastusten ja tapahtumien tarjoaminen. Tapahtumat, kuten kuntorastit ja polkujuoksutapahtumat kannustavat luontoon turvallisesti ja elämyksellisesti. Lisäysehdotus: otsikkoon lisätään tapahtumat.

Hyödyt

Voitte tässä lausua luvusta 3: Hyödyt (3.1 Terveys ja hyvinvointi, 3.2 Talous ja työelämä, 3.3. Kansalaisuus, kulttuuri ja yhteisöllisyys, 3.4 Ympäristön tila ja virkistyskäytön kestävyys)

s. 49 UKK-instituutin selvityksen mukaan liikkumattomuuden suorat kustannukset ovat vuosittain 3,5 miljardia euroa ja välilliset kustannukset huomioiden 7,5 miljardia euroa. Jos matalan kynnyksen liikkumisella ja olemisella luonnossa saataisiin terveydenhuollon kustannuksia vähennettyä kymmenesosakin, taloudelliset vaikutukset olisivat merkittäviä. Ehdotetaan poistettavaksi: sana "oleminen" tästä liikkumattomuuden kustannuksiin viittaavasta kohdasta.

Tulevaisuuden näkymät

Voitte tässä lausua luvusta 4: Tulevaisuuden näkymät

-

Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä

Voitte tässä lausua luvusta 5: Tavoitteet ja toimintalinjaukset vuoteen 2030 mennessä (5.1 Missio, 5.2 Visio, 5.3. Strategiset tavoitteet, 5.4 Toimintalinjaukset)

1) Strategia nostaa esille liikkumattomuuden kustannukset ja luonnon virkistyskäytön kansanterveydellisen merkityksen – fyysinen aktiivisuus tulee nostaa myös strategian missioon, visioon ja tavoitetiloihin.

Strategialla arvioidaan voitavan vaikuttaa osaltaan liian vähäisestä liikunnasta aiheutuviin miljardiluokan kustannuksiin. Missiosta lähtien tavoitteeksi tunnistetaan kansanterveyden edistäminen. Strategian missiossa, visiossa ja toimintalinjauksissa liikuntaa ja ulkoilua ei kuitenkaan näy, vaan puhutaan olemisesta. Kansanterveyden ja väestön hyvinvoinnin kannalta fyysisen aktiivisuuden lisäämisen tarve on ilmeinen. Siksi kansanterveydellisen yhteyden vahvistaminen edellyttää, että strategiassa tuodaan vahvemmin esille merkittävin luonnossa tapahtuva liikkuminen ja liikunta. Fyysisen aktiivisuuden ulottuvuus tulee nostaa myös strategian missioon, visioon ja tavoitetiloihin.

2) Poikkihallinnollinen yhteistyö on etenemisessä keskeinen – sen sisältöä tulee konkretisoida ja täsmentää

Poikkihallinnollisen yhteistyön merkityksen korostaminen on strategian keskeisimpiä painotuksia. Tarve eri toimialojen yhteistyöhön ei ole uusi, ja poikkihallinnollista vuoropuhelua on käyty jo aiemmin esimerkiksi Tehyli-olosuhderyhmässä (nykyisin liikuntapoliittisessa koordinaatioelimessä). Keskeisessä tavoitteessa eteneminen edellyttää sisällön konkretisointia ja täsmentämistä - millä tasoilla ja millä keinoin poikkihallinnollista yhteistyötä tehdään. Toimintalinjauksissa konkreettisena ratkaisuna esitetty koordinaatioelin voi olla tarpeellinen, mutta yhteistyön tulee toteutua myös lähempänä toimintaa, hyvinvointialueilla ja maakunnissa sekä kunnissa. Perustettavassa koordinaatioelimessä tulisi julkisen sektorin toimijoiden lisäksi olla järjestöedustus.

Poikkihallinnollisuuden lisäksi kaivattaisiin myös muunlaista rajojen ylittämistä, yhteistyötä ja uudistumista. Liikuntaväen pitkäaikaisena toiveena on ollut reittien kunta- ja maakuntarajat ylittävä tarkastelu.

3) Virkistyskäytön monimuotoisuuden edistämiseksi on tärkeää löytää ratkaisuja eri käyttömuotojen yhteensovittamiseen.

Strategialuonnoksessa ei tuoda esille tai oteta kantaa monien, erityisesti uudempien tai voimakkaasti kasvavien ulkoilulajien kohtaamiin haasteisiin (esim. maastopyöräilyyn kohdistuvat estämisyritykset). Toimintalinjauksissa ei ole riittävällä tasolla tuotu esille monikäytön edistämiseen liittyviä toimenpiteitä. Strategian jatkotyössä tulee kehittää keinoja monikäytön edistämiseen.

Toimeenpano ja seuranta

Voitte tässä lausua luvusta 6: Toimeenpano ja seuranta (6.1 Jatkotyö ja strategian päivittäminen, 6.2 Seuranta, mittarit ja indikaattorit, 6.3 Viestintä)

Poikkihallinnollisen yhteistyön sisältöä tulee konkretisoida ja täsmentää

Perustettavassa koordinaatioelimessä tulisi julkisen sektorin toimijoiden lisäksi olla järjestöedustus.

Strategian jatkotyössä tulee kehittää keinoja monikäytön edistämiseen.

Ketola Karoliina
Suomen Olympiakomitea